

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

19) Anden behandling af lovforslag nr. L 160:

Forslag til lov om ændring af postloven. (Godkendelse af udlandstakster i Folketingets Finansudvalg).

Af Kim Behnke (FP) m.fl.

(Fremsat 17/12 92. Første behandling 25/2 93. Betænkning 27/5 93).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

20) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 100:

Forslag til folketingsbeslutning om rigsretstiltale mod fhv. justitsminister Erik Ninn-Hansen.

Af Henning Rasmussen (S), Lilli Gyldenkilde (SF), Løvig Simonsen (S), Ole Espersen (S), Ritt Bjerregaard (S), Ingrid Rasmussen (S), Frank Jensen (S), Jørn Pedersen (S), Gade (SF), Rahbæk Møller (SF), Bente Juncker (CD), Birthe Rønn Hornbech (V), Bilgrav-Nielsen (RV) og Glønborg (KRF).

(Fremsat 2/6 93).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ole Espersen (S):

Den socialdemokratiske folketingsgruppe indstiller til Folketinget, at der rejses tiltale ved Rigsretten mod forhenværende justitsminister Erik Ninn-Hansen for overtrædelse af udlændingeloven og dermed også for overtrædelse af loven om ministres ansvarlighed.

Den forhenværende minister har efter vores opfattelse tilsidesat udlændingeloven og igen længere tid fastholdt beslutningen om denne tilsidesættelse. Denne efter vores mening lovstridige administration medførte retstab for enkeltpersoner og familier undertiden med tragiske konsekvenser.

Vi har i min gruppe været inde i dybtgående overvejelser om også at indstille, at der rejses tiltale for to andre forhold. Den forhenværende minister har efter vores opfattelse tilsidesat de pligter, der påhvilede ham, ved at give misvisende, vildledende eller urigtige oplysninger til Folketingets Ombudsmand.

Vi finder det også i strid med en ministers forpligtelser at søge at bremse ombudsmandens undersøgelser. Det var efter vores opfattelse hensigten, og det lykkedes jo delvis ved, at den forhenværende minister søgte og fik etableret et samråd i Folketingets Retsudvalg. Det var en handling, der efter vores mening er i strid med selve hovedideen bag en demokratisk retsstat med garanterede borgerrettigheder.

Det andet forhold, hvor vi har været inde i dybtgående overvejelser om en yderligere tiltale, drejer sig om de mange tilfælde, hvor forhenværende minister Erik Ninn-Hansen i svar til og i samråd i Retsudvalget og her i Tinget har givet oplysninger, der må betegnes som misvisende eller som værende ikke i overensstemmelse med sandheden. Der er herved

[Ole Espersen]

handlet i strid med ministeransvarlighedslovens krav om sandfærdige og udtømmende oplysninger.

Når vi imidlertid begrænser os til at udtrykke vores alvorligste misbilligelse af disse forhold og efter indgående overvejelser sammen med de foreslåede anklagere undlader at rejse tiltale herfor, skyldes det følgende omstændigheder:

Den forhenværende ministers optræden over for Folketingets Ombudsmand og hans urigtige oplysninger var et led i forsøgene på at dække over og i bestræbelserne på at kunne fortsætte den igangværende efter vores mening ulovlige administration af udlændingeloven.

Vi og flertallet anser dette for at være en graverende omstændighed bl.a. set i forhold til de handlinger, som blev foretaget af forhenværende statsminister Poul Schlüter og forhenværende justitsminister H. P. Clausen. Vi betragter formålet med at afgive disse oplysninger som en skærpente omstændighed.

Imidlertid kan disse forhold siges at være en nødvendig del af eller en følge af selve hovedformålet: at kunne administrere udlændingeloven på en ulovlig måde. Dette kunne ikke være sket og kunne ikke være fortsat uden disse efter vores mening retsstridige supplerende dækmanøvrer.

Vi har derfor valgt at lade tiltalen omfatte alene hovedforholdet, nemlig den ulovlige administration af udlændingeloven. Vi anser de øvrige forhold, som jeg her har nævnt, for at være sikre indicier for, at den forhenværende minister bevidst ønskede at tilsidesætte udlændingeloven. Ellers havde der jo ikke været nogen grund til at give os og Folketingets Ombudsmand urigtige oplysninger om de faktiske forhold.

Jeg skal knytte nogle bemærkninger til forhenværende justitsminister H. P. Clausens og forhenværende statsminister Poul Schlüters rolle i denne sag.

For så vidt angår den forhenværende statsminister lægger vi til grund, at han har indset, at en række af de oplysninger, han gav under førstebehandlingen den 25. april 1989 af et forslag til folketingsbeslutning, var misvisende eller for en af oplysningernes vedkommende direkte urigtig. Vi lægger til grund, at den forhenværende statsminister må have indset dette.

Sammen med flertallet må vi udtrykke vores alvorlige misbilligelse i anledning af denne manglende efterlevelse af kravene i loven om ministres ansvarlighed, kravene om sandfærdighed og udtømmende oplysninger.

Under hensyn til at disse urigtige oplysninger ikke havde samme graverende formål som oplysningerne, der blev givet af forhenværende justitsminister Erik Ninn-Hansen, finder vi imidlertid, at den omstændighed, at den forhenværende statsminister indgav sin afskedsbegæring på baggrund af konklusionerne i undersøgelsesberetningen, set i sammenhæng med den alvorlige misbilligelse fra Folketingets side er en tilstrækkelig reaktion. Vi finder således ikke fuldt tilstrækkelig anledning til også at drage den forhenværende statsminister retligt til ansvar.

For så vidt angår forhenværende justitsminister H. P. Clausen er der efter vores opfattelse tale om, at også denne forhenværende minister er ansvarlig for brud på loven om ministeransvarlighed ved i en række tilfælde at have givet urigtige, misvisende eller ikke fuldstændige oplysninger til Folketinget. Det er klart efter vores opfattelse sket ud fra et ønske om, at den igangværende undersøgelse eller det igangværende forsøg på en undersøgelse af hele hændelsesforløbet ikke skulle lykkes, altså at der ikke måtte ske yderligere afdækninger af den ulovlige administration. Det er klart efter vores mening, at dette var formålet med den tidligere justitsministers, altså hr. H. P. Clausens, forkerte oplysninger til Folketinget.

Vi må sammen med flertallet udtrykke vores misbilligelse i anledning heraf. Men vi finder, at dette set i sammenhæng med, at den forhenværende minister som direkte følge af konklusionerne i undersøgelsesberetningen trådte tilbage fra hvervet som Folketingets formand, er en tilstrækkelig reaktion. Vi finder her ikke fuldt tilstrækkelig anledning til ydermere at søge et egentligt retligt ansvar placeret.

En rigsretssag er en sjælden foreteelse, og at anlægge den er en alvorlig beslutning. Det bør kun ske, hvor Folketinget finder, at det er klart nødvendigt bl.a. i folkestyrets interesse. Socialdemokratiet er ikke i tvivl om, at den her indstillede rigsretssag er absolut påkrævet.

Vi har naturligvis lyttet til argumenterne herimod. Det siges af mange, at sagen allerede har haft meget alvorlige konsekvenser for ho-

[Ole Espersen]

vedpersonen, og det er jo rigtigt. Men det er sjældent noget, der i mere alvorlige sager får afgørende betydning for, om der skal rejses tiltale. Vi vil undgå beslutninger, der er udtryk for, eller som kunne forstås som forskelsbehandling.

Der er nogle, der siger: Sagen er jo fuldt opklaret, hvorfor så gøre mere?

Vi er for så vidt enige, vi er enige i, at denne sag – efter vores opfattelse i hvert fald – er fuldt opklaret. Men det er langt de fleste sager jo, når der rejses tiltale ved retten. Det kan ikke være noget, der i sig selv kan berettige, at man så ikke skulle søge et ansvar placeret.

Der er nogle, der siger, at det er helt ude af proportioner at anlægge rigsretssag i et tilfælde som dette – det er et stort apparat at sætte i gang.

Vi er uenige heri. Vi står over for en alvorlig sag. Reagerede vi ikke på det, som vi anser for at være et lovbrud af alvorlig karakter, var vi blot passive her, ville Tinget – og vel justitsvæsenet i det hele taget – miste sin autoritet. Rigsretten er en omfattende institution at sætte i gang. Det er den bl.a., fordi dens størrelse og dens sammensætning er udtryk for den bedst mulige retsgaranti.

På denne baggrund har vores beslutning været nødvendig, og på denne baggrund har vi kunnet træffe beslutningen i fuld tillid til, at der bliver ydet den tidligere justitsminister de bedst mulige retsgarantier under sagens behandling for Rigsretten.

Det har i den offentlige debat været hævdet, at Folketinget skulle være inhabilt, når det drejer sig om at rejse en sådan sag, fordi Tinget – Folketinget, vi – er den forurettede part.

Heri er vi uenige. Den forurettede part i denne sag er først og fremmest de mennesker, de familier, hvis retskrav blev afvist – ofte, som jeg nævnte før, med tragiske konsekvenser. Den anden forurettede part er landet og befolkningen.

Det er ikke Folketingets lov, der er brudt, det er landets love, der er brudt. Det er befolkningen, det er dem, der mister deres retskrav, der er de forurettede. Og når man mener – og det gør vi – at en rigsretssag bør være konsekvensen, så er grundlovens orden den, at så er det altså Rigsretten, der skal bruges.

Derfor er det vores indstilling, at denne rigsretssag anlægges.

Engell (KF):

Den konservative folketingsgruppe har taget Folketingets og det enkelte medlems ansvar og forpligtelser i denne sag dybt alvorligt. Hvert medlem har helt personligt vurderet og afvist sagen, dens forudsætninger og konklusioner.

I forbindelse med Rigsretten er det jo sådan, at det er Folketingets medlemmer, som efter loven er øverste anklagemyndighed. Det betyder, at det er Folketinget, og at det er hvert enkelt medlem, der må vurdere, om den, der anklages, også er skyldig og vil kunne blive dømt. Man kan altså ikke rejse rigsretssag med den ene begrundelse, at det eksempelvis er for at give hr. Ninn-Hansen en chance for at rense sig. Det ville ganske enkelt ikke være i overensstemmelse med reglerne.

Som det fremgår af betænkningen, er den konservative folketingsgruppe delt i spørgsmålet om, hvilke konsekvenser der bør drages af rapporten fra undersøgelsesdommer Hornslet. Det siger sig selv, at det også for den konservative gruppe har været en utrolig svær sag at tage stilling til, hvilket ikke kan forundre i betragtning af den debat og indbyrdes uenighed, som også er forekommet selv blandt meget kvalificerede jurister både for så vidt angår procedure, ordvalg, præmisser og konklusioner i undersøgelsesrettens rapport.

Dette har givet medlemmerne et helt særligt selvstændigt ansvar for at vurdere sagens samlede omstændigheder. Disse synspunkter gælder naturligvis ikke mindst for den konservative gruppe, som med vores traditionelle retssynspunkter efter sagens natur har følt en særlig forpligtelse til at gå i dybden med alle sagens aspekter. Det understreges af den kendsgerning, at det var den tidligere statsminister, der nedsatte undersøgelsesretten, og som senere udvidede rettens kommissorium. Derfor er det også vigtigt at fastslå, at højesteretsdommer Mogens Hornslet og samtlige Folketingets partier er enige om at konstatere, at den tidligere statsministers varetagelse af sin tilsynspligt ikke har givet noget grundlag for kritik.

Det er også vigtigt, at det fastslås, at såvel tidligere justitsminister H. P. Clausen som tidligere statsminister Poul Schlüter, da de blev opmærksomme på, at der i sagen kunne være problemer, traf de fornødne beslutninger for at sikre, at forholdene med det samme blev bragt i orden.

[Engell]

I den konservative gruppe er vi enige om at beklage et handlingsforløb, der både fra Ombudsmanden og højesteretsdommer Hornslet har givet anledning til kritiske bedømmelser. Det skal der ikke herske tvivl om.

Men det rejser så spørgsmålet om, hvilke konsekvenser der bør drages af undersøgelsesrettens redegørelse i forhold til tidligere justitsminister Erik Ninn-Hansen. Som nævnt er et flertal i den konservative gruppe af den opfattelse, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for rigsretssag, hvorfor flertallet blandt de konservative folketingsmedlemmer ikke kan støtte det foreliggende forslag til folketingsbeslutning.

En række synspunkter har i den forbindelse været afgørende. For flertallet af gruppens medlemmer fremstår der en reel tvivl om, hvorvidt det juridiske og bevismæssige grundlag er tilstrækkeligt til at rejse en rigsretsanklage.

Som eksempel spiller det en rolle, at der intet skriftligt foreligger fra den tidligere justitsminister om et stop for familiesammenføringer. Der er også hos flertallet i gruppen tvivl om tidsfastsættelsen for en eventuel beslutning samt om, hvorvidt der overhovedet blev truffet en sådan beslutning, som kunne være i strid med udlændingelovens bestemmelser om familiesammenføring. Samtidig hæfter flertallet i gruppen sig ved, at der faktisk i perioden blev gennemført et ikke uvæsentligt antal familiesammenføringer.

Denne tvivl fører efter flertallets opfattelse til, at der ikke er grundlag for en sag.

Dette understreges yderligere af, at man oprindeligt havde overvejet at rejse rigsretstiltale på tre punkter mod forhenværende justitsminister Ninn-Hansen. I forbindelse med de drøftelser og overvejelser, der har pågået gennem de seneste måneder, er disse anklager imidlertid skrumpet ind til et enkelt tiltalepunkt, som et flertal i gruppen ikke finder indeholder tilstrækkeligt grundlag for, at der nu skal føres en rigsretssag.

Flertallet hæfter sig også ved, at der ikke i Danmark har været rejst rigsretssager gennem mere end 80 år. Spørgsmålet har været overvejet, og ingen vil påstå, at der igennem de 80 år ikke har været store og dybt alvorlige sager, hvor det kunne have været en reel mulighed. Men Folketinget har altså ikke fundet, at der

har været grundlag herfor. Derfor må man naturligvis rejse det spørgsmål, om der i forbindelse med tamilsagen er sådanne helt særlige forhold, at det skulle betinge anvendelse af Rigsretten med alle de konsekvenser, det vil få på mange forskellige områder.

Flertallet stiller spørgsmålet, om ikke tidspunktet nu er kommet, hvor vi efter i mere end 4 år at have haft tamilsagen højt på dagsordenen i den offentlige og i den politiske debat bør sætte et punktum både for så vidt angår hr. Ninn-Hansen og de af sagen berørte embedsmænd. Som sagt har vi i folketingsgruppen grundigt drøftet sagen, og hver enkelt har gjort sin stilling op.

For et mindretal af gruppens medlemmer spiller det imidlertid en afgørende rolle, at højesteretsdommer Hornslets vurdering efter mindretallets opfattelse er utvetydig, når det gælder den tidligere justitsminister. Man hæfter sig endvidere ved sammenfaldet i vidneudsagnene om beslutningsprocessen i Justitsministeriet, hvor mindretallet i gruppen finder, at sagen må prøves efter ministeransvarlighedslovens bestemmelser med den konsekvens, at der rejses rigsretssag.

Mindretallet har endvidere den opfattelse, at sagens indhold og forløb er af en sådan betydning, at der er grundlag for en egentlig retslig prøvelse. Samtidig vil Rigsretten procedurermæssigt give mulighed for både forsvar og anklagemyndighed, hvad der ikke har været i forbindelse med undersøgelsesrettens arbejde. Gennem en rigsretssag vil der blive truffet en egentlig retslig afgørelse i skyldsspørgsmålet, hvilket efter mindretallets opfattelse er nødvendigt på baggrund af undersøgelsesrettens konklusioner for så vidt angår tidligere justitsminister Erik Ninn-Hansen.

Som det fremgår af ovenstående, er der forskellige opfattelser i den konservative folketingsgruppe. Det er en sag, hvor hver enkelt har måttet gå dybt ned i forhistorie, i handlingsforløb, og har måttet afveje både sagens juridiske og etiske aspekter.

Vi er i den konservative gruppe enige i, at denne sag aldrig burde være opstået. Men vi har ikke alle efterfølgende kunnet nå frem til samme konklusion på sagen.

Sluttelig vil jeg understrege, at der ikke skal herske tvivl om, at alle i den konservative folketingsgruppe ser på denne sag med samme alvor.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Det er med den dybeste beklagelse, at en række medlemmer af Venstres folketingsgruppe i dag giver tilslutning til, at der rejses rigsretstiltale mod tidligere justitsminister Erik Ninn-Hansen.

Betragtninger over det danske folkestyre har ført os frem til, at grundlovens § 16 må tages i anvendelse. Retskravet på familiesammenføring fremgår af udlændingeloven, der var underkastet en indgående drøftelse her i Folketinget, inden den blev vedtaget med et stort flertal i 1983. Ingen lovgiver kunne dengang være i tvivl om, at et af hovedmålene med de ændringer, der blev fremsat i den afgivne betænkning, tilsigtede at give ansøgere, der søgte om familiesammenføring, et retskrav på opholdstilladelse.

Trods adskillige spørgsmål i Retsudvalget, trods samråd, trods ombudsmandsafgørelse, trods forespørgselsdebat måtte Folketinget på et tidspunkt konstatere, at disse parlamentariske kontrolforanstaltninger ikke var tilstrækkelige til at afdække sagen endsige placere et ansvar. Først betegnede Folketingets Ombudsmand den såkaldte nedprioritering som ikke lovlig. Dernæst fastslog undersøgelsesretten, at utvetydige retskrav var tilsidesat.

Det er naturligvis ikke risikofrit at sætte en så omfattende dommerundersøgelse i gang. Konklusionen i undersøgelsen er af en sådan klarhed, at Folketinget må søge at få et retligt ansvar placeret. Den særlige ret, Rigsretten, må træde i funktion. Rigsretten blev en del af den danske forfatning, årtier før parlamentarismen blev indført. Alligevel blev Rigsretten, også efter at parlamentarismen var blevet grundlovsfæstet i 1953, bevaret, fordi man ønskede denne som en yderste mulighed, hvor det parlamentariske system ville vise sig ikke at være tilstrækkeligt, og hvor placering af et retligt ansvar måtte være nødvendigt. Selv om den stedfundne udvikling havde vist, at det politiske ansvar havde trængt det retlige i baggrunden, vedtog Folketinget i 1964 en særlig lov om ministres ansvar.

Det har været hævdet, at en rigsretssag ikke ville tilføre sagen noget nyt. Jo, en rigsretssag vil præcis afgøre det, som er det væsentlige at få afgjort: Har hr. Ninn-Hansen begået en ansvarspådragende handling eller ikke? Det kan alene Rigsretten afgøre. Det skal alene Rigsret-

ten afgøre. Folketinget må ikke gøre sig til domstol ved at slutte sagen uden retsafgørelsen. Det må ikke kunne siges om Folketinget, at vi dækker over vore egne ved at slutte sagen uden en retsafgørelse.

Der foreligger en undersøgelsesrapport, der fastslår, at lovens vogter, landets justitsminister, har begået alvorlige retsbrud i forvaltningen. Et retssamfund kendes på, at der er retfærdighed og lighed for loven. Et retssamfund kendes på, at den, der har magt, altid kan drages til ansvar. Jo højere embede, jo større forpligtelse.

Hvorfor så et beskåret anklageskrift?

Fordi det egentlige retsbrud er tamilstoppet. Dette forhold er hovedsagen. Hovedsagen må ikke sløres af mere politiske omstændigheder, som i befolkningen ville kalde på reaktioner og pludselige stemninger, som er retsbruddet uvedkommende.

Fordi Folketinget er andet end kontrolmyndighed og regering. Folketinget er tillige den folkevalgte repræsentation, der ud over at drage juridiske og politiske konklusioner nøje må overveje de folkelige aspekter.

Det har været fremført, at hr. Ninn-Hansen bare har handlet i overensstemmelse med befolkningens ønsker. Det er muligt, men den folkestemning må give sig til kende i sammensætningen af Folketinget ved næste valg. Så meget desto mere er der grund til, at det slås fast, at der er handlet i strid med loven. Det folkelige skal ikke drives af pludseligt opståede stemninger, det ville være at pervertere det folkelige. Det drejer sig om at fastholde, at der foreligger en klar overtrædelse, og det skal i en eventuelt fældende dom stå lysende klart, at der forelå et retsbrud. Det skal stå klart for befolkningen, at den, der sætter sig ud over loven, gør det på eget ansvar.

I et demokrati udøves magten i overensstemmelse med loven. Loven er et værn mod tilfældigheden. Tilliden til magtudøvelsen fastholdes ved, at folket ved, at de, der har magten, forvalter efter loven. Ellers prisgives den svage, og den enkelte overlades til vilkårlighed. Det enkelte menneske bliver retsløst over for systemet.

Loven står over os alle. Derpå kendes et retssamfund. Derfor må Folketinget opfylde sin tunge pligt som anklager og indlede den første rigsretssag i 80 år.

Svend Aage Jensby (V):

Når Folketinget skal tage stilling til det foreliggende beslutningsforslag, er Folketinget i en usædvanlig og sjælden situation. Den lovgivende magt skal nemlig optræde som anklagemyndighed, og det er ikke det samlede Folketing, men det er hvert enkelt medlem af Folketinget. Man kan ikke som medlem af Tinget dække sig bag partitilhørsforhold, og jeg går som repræsentant for Venstre ud fra, at ethvert medlem i Tinget stilles frit, men i ingen anden situation vil det være mere naturligt, at man ved den afgørelse, der skal træffes, alene føler sig bundet af sin personlige overbevisning.

Stemmer man ja, må man gøre det ud fra en stærkt overbevist begrundelse for, at der er en høj grad af sandsynlighed for, at hr. Ninn-Hansen vil blive fundet skyldig, men man må også gøre op med sig selv, om der foreligger så formildende omstændigheder – selv hvis man mente, at han ville blive fundet skyldig – at tiltale kan undlades.

Må jeg vende mig til vurderingen af den tidligere justitsministers skyld? Fra undersøgelsesrapporten vil jeg nævne nogle få elementer. Det hedder i sammenfatningen om den retlige konklusion, at selve det bilagsmateriale, undersøgelsesretten indsamlede, drejer sig om ca. 18.000 sider. Der har været 104 retsmøder, 61 vidner er afhørt, retsbogen med de afhørtes forklaringer fylder små 3.000 sider. Det er ud fra dette kæmpemæssige materiale, en enkelt dommer har draget sine konklusioner.

Det hedder videre i beretningen, at ikke blot har sagen vist sig at indebære langt flere problemstillinger end først antaget, men der er også på en lang række punkter afgivet indbyrdes modstridende vidneforklaringer og af flere vidner uklare og skiftende forklaringer.

Endelig hedder det som noget centralt, at der ikke har fundet en procedure sted, at der i undersøgelsesrettens vurdering indgår et betydeligt skøn, og at undersøgelsesretten kan have manglet oplysninger.

Det er momenter som disse og mange andre, der gør, at en stor del af Venstres folketingsgruppe føler, at vi bevæger os på et så skrøbeligt bevisgrundlag, at det er aldeles uforvarligt og urimeligt at sætte Rigsretten i gang.

Må jeg dernæst sige, at hvis man på trods af disse hensyn skulle føle sig overbevist om, at hr. Ninn-Hansen har tilsidesat udlændingelo-

vens regler, så må retsplejelovens almindelige principper – jeg siger: retsplejelovens almindelige principper – gælde for ham som for enhver anden. Heri indgår nogle proportionalitets-hensyn, som er nævnt i nogle bestemmelser i retsplejeloven. Jeg mener, man må tage afgørende hensyn til disse proportionalitetshensyn i hr. Ninn-Hansens situation.

Det, man bebrejder den tidligere justitsminister, er begivenheder, som har fundet sted for over 4 år siden: Han har intet foretaget sig for at skaffe sig personlig vinding. Han har ikke villet skade sit eget land. Han har mistet sin politiske indflydelse og forlader nu politik. Og ikke mindst: Han har i årevis været trukket igennem retsmaskineriet – hvis jeg må bruge udtrykket trukket igennem – og igennem offentlighedens søgelys med den menneskelige belastning, som enhver i dette Ting kan forestille sig det indebærer.

Det fører mig til at antage, at en fældende dom, hvis en sådan måtte blive afsagt, vil give overordentlig ringe straf. Derfor finder vi i Venstre, at en gennemførelse af denne proces vil savne proportioner. At bringe Rigsretten i funktion vil være at lægge beslag på Højesterets samtlige dommere, 15 dommere, i en uvis fremtid og være bekostelig. Og det er i øvrigt en selvstændig debat værd, om Rigsretten er det rette forum og opfylder de elementære retssikkerhedsgarantier, som bør stilles.

At hr. Ninn-Hansen har været sit lands justitsminister, skal ikke føre til en strengere bedømmelse af hans forhold end enhver anden ministers, det være sig en kirkeminister, ja, så går en arbejdsminister.

Det er blevet hævdet, at hr. Ninn-Hansen har krav på at blive frifundet. Ingen har krav på at blive tiltalt, hvis anklagemyndigheden – og det er Tinget – ikke føler sig aldeles overbevist om, at der vil blive afsagt en fældende dom.

De bemærkninger, jeg her har fremført, er dækkende for en række af Venstres folketingsgruppes medlemmer. Der kunne nævnes andre forhold; jeg har fremhævet disse.

Jeg vil slutte af med at sige, at juridiske betragtninger er gode, men en gang imellem er det også godt at lade menneskelige betragtninger tælle i sit beslutningsgrundlag, for i folkestyret går jura og menneskelige betragtninger ganske godt i spænd sammen.

Gade (SF):

En rigsretssag er ikke hverdagskost, og som bekendt skal vi helt tilbage til århundredets begyndelse for at finde fortilfælde. Men det er heller ikke hverdagskost, at vi konstaterer, at landets justitsminister begår lovbrud. Og netop anklagen om lovbrud er forslaget indhold.

Påstanden i forslaget er, at tidligere justitsminister Erik Ninn-Hansen som justitsminister har været ansvarlig for, at Direktoratet for Udlændinge i et stort antal sager undlod at give opholdstilladelse og familiesammenføring til en lang række tamiler, der helt krystalklart efter udlændingelovens § 9 havde ret til opholdstilladelse og familiesammenføring.

Det er en skærpende omstændighed, at disse overtrædelser af loven har medført retstab for enkeltpersoner. Der er faktisk mennesker, der er blevet dræbt, mens de uretmæssigt måtte vente.

I SF er vi overbevist om det rigtige i, at Folketinget griber til dette drastiske skridt. Og det er drastisk – alene af den grund at Rigsretten ikke har været i brug siden Alberti-affæren.

Det er nødvendigt for folkestyret, at Folketinget går helt til bunds i en sag af denne karakter. Hvis vi i stedet vælger den løsning, som flertallet af De Konservative, en række Venstrefolk og Fremskridtsfolk i dag anviser, ville man med rette kunne anklage os folkevalgte for ikke at værne folkestyret. Heldigvis støtter et meget betydeligt flertal tiltalen.

Det betyder ikke, at forløbet bare har været smukt. Mange har været alt for optaget af at bagatellisere og ligefrem tilsløre alvoren i sagen.

SF har længe krævet en rigsretssag og har i øvrigt ufortrødent i årevis arbejdet hårdt for at komme hertil, hvor et stort flertal støtter tiltalen. En række SF'ere har i årenes løb lagt utrolig mange kræfter i at få denne sag opklaret. Ebba Strange, Leif Hermann, Lilli Gyldenkilde og Margrete Auken har alle på afgørende tidspunkter taget initiativer i sagsforløbet.

Det er også på sin plads at rose den danske presse som helhed i denne sag. Sagen er blevet prioriteret og er stort set blevet behandlet både grundigt og seriøst.

Man kan så spørge: Hvorfor kun rigsretstiltale på dette ene område, når det er så åbenbart ifølge dommer Hornslets rapport, at tidligere justitsminister Erik Ninn-Hansen har af-

givet vildledende, misvisende og ikkefyldstgørende oplysninger til Folketinget og til Ombudsmanden? Svaret for os i SF er, at vi finder, at Rigsretten skal koncentrere sig om sagens hovedforhold, og at de øvrige forhold som konsekvens heraf skal inddrages som skærpende omstændigheder. Samtidig præciserer SF i beretningen sin alvorligste misbilligelse af disse øvrige forhold.

Ligeledes kan man spørge: Hvorfor kun rigsretstiltale over for tidligere justitsminister Erik Ninn-Hansen? Hvorfor ikke over for tidligere statsminister Poul Schlüter og tidligere justitsminister H. P. Clausen? Efter SF's opfattelse er der en klar forskel mellem direkte at være ansvarlig for lovbrud samt at dække over dette lovbrud for at fortsætte det og så de andre forhold, der behandles i dommer Hornslets rapport.

Når det drejer sig om tidligere statsminister Poul Schlüter, udtaler det flertal, som SF indgår i, sin alvorlige misbilligelse af den tidligere statsministers efterlevelse af ministeransvarlighedslovens § 5, stk. 2. Det betyder, at SF med denne begrundelse i givet fald ville have brugt sine stemmer til at gennemtvinge statsministerens afgang som konsekvens af dommer Hornslets rapport. Denne politiske konsekvens tog statsministeren imidlertid selv – temmelig sent efter SF's opfattelse, men han tog den selv.

Alligevel mener vi, det er helt afgørende, at betænkningen præciserer synspunkterne i forhold til den tidligere statsminister.

Også den tidligere justitsminister, H. P. Clausen, valgte selv at tage konsekvenserne af dommer Hornslets rapport. SF har i betænkningen udtrykt sin misbilligelse over for tidligere justitsminister H. P. Clausens efterlevelse af kravene i forhold til Folketinget.

Betænkningen, som vi behandler, tager alle disse forhold op, og Folketinget gør nu rent bord. Jeg beklager, at Det Konservative Folkeparti i sine bemærkninger i betænkningen giver udtryk for, at der ikke er behov for kritik eller misbilligelse i forhold til tidligere statsminister Poul Schlüter og tidligere justitsminister H. P. Clausen, altså at der ikke er brug for at gøre rent bord. Jeg synes, det er lidt trist for folkestyret med de informationer, som vi i hvert fald i dag alle har.

At rejse rigsretstiltale er et personligt anliggende for hvert enkelt folketingsmedlem. Jeg

[Gade]

kan meddele, at i SF's folketingsgruppe støtter alle forslaget.

Pia Kjærsgaard (FP):

Det er en historisk debat, Folketinget fører i dag. Det kunne også have været en central politisk debat. Debatten er historisk, fordi det er 84 år siden, Folketinget sidst besluttede at rejse rigsretstiltale mod ministre.

Kan nogen virkelig forestille sig, at der i alle de mellemliggende 80 år ikke har været en eneste minister, der har brudt loven, har tilsidesat sine forpligtelser over for befolkningen og over for Folketinget? Det tror vi faktisk ikke på i Fremskridtspartiet. Betyder rigsretstiltalen mod hr. Ninn-Hansen, at Folketinget er ved at slå over på en ny kurs, betyder denne rigsretssag, at vi for fremtiden kan regne med, at Folketinget kræver en ny moral, en højere moral af regeringens medlemmer?

Når vi siger, at vi mener, denne debat kunne være en central politisk debat, er det, fordi debatten reelt handler om et af de største problemer, en af de største udfordringer, Danmark har stået over for i nyere tid. Det reelle problem er jo slet ikke hr. Ninn-Hansen eller hans forvaltning af udlændingeloven. Nej, hr. Ninn-Hansen er såmænd bare gjort til syndebuk; det er det, man har ønsket i denne sag. Det reelle problem er i virkeligheden udlændingelovgivningen, en alt for liberal lov gennemført under en borgerlig regering og villigt bakket op af Folketingets store flertal.

Det store politiske flertal sagde i 1983: Vi gennemfører en lov, der har det formål at give udlændinge en større retsbeskyttelse i Danmark. Det store flertal sagde: Vi skal gøre det lettere at gennemføre familiesammenføringer, vi skal gøre det lettere at opnå og bevare opholdstilladelse, vi skal gøre det lettere at hente slægtninge og familie hertil for udlændinge, der opholder sig i Danmark. Det var det, hr. Ninn-Hansen og den regering, han sad i, ønskede, da man gennemførte den utrolig tåbelige udlændingelov, der blev gennemført i 1983, og som hr. Ninn-Hansen nu sættes under tiltale for at have overtrådt. En udlændingelov, der rider Danmark som en mare, en lov der skaber større og større problemer og konflikter i hverdagen.

Den udlændingelov, hr. Ninn-Hansen nu tiltales for at have overtrådt, er måske den lov,

der har påført det danske samfund flest problemer i dette århundrede. I stedet for at diskutere konsekvenserne af en forføjlet lov, udpeger man nu en syndebuk, hr. Ninn-Hansen. Hvorfor? Fordi loven var ubrugelig fra starten; den var dømt til at mislykkes.

Udlændingeloven skabte problemer på alle planer i samfundet, selvfølgelig også i centraladministrationen. Hr. Ninn-Hansen og centraladministrationen har da udmærket været klar over, at udlændingeloven ikke duede, men man havde jo selv gennemført den; man ønskede ikke at ændre den. Så forsøgte man at undgå at overholde den, styre udenom og senere give Folketinget oplysninger, der kunne camouflere, at man overtrådte loven. Det var uærligt spil. Det ærlige og det rigtige spil havde været at gå til Folketinget og se, om der kunne skabes et flertal sammen med Fremskridtspartiet og måske sammen med andre, der var klar over, hvor umulig udlændingelovgivningen var. Men det ville regeringen og hr. Ninn-Hansen ikke.

På en måde er det skæbnens ironi, at hr. Ninn-Hansen nu skal stilles for en rigsret som en slags offerkalv for det politiske flertals dårlige samvittighed, for alle her i Folketinget ved jo inderst inde, at udlændingelovgivningen burde laves om, helt om. Men ingen bortset fra Fremskridtspartiet har lyst til at lytte til, hvad der sker – ikke endnu i hvert fald.

I Fremskridtspartiet mener vi, at det politiske ansvar er placeret, og at konsekvenserne af den rejste kritik er draget. At hr. Ninn-Hansen allerede er straffet rigeligt for sine forseelser; hr. Ninn-Hansen er i dag 71 år gammel, og det tjener ikke noget som helst fornuftigt formål at straffe ham. At sagen er fuldt tilstrækkeligt oplyst. At det ikke er usandsynligt, at der er så mange formildende omstændigheder, at hr. Ninn-Hansen ville blive frifundet af Rigsretten eller højst idømt en ubetydelig straf.

Men først og fremmest mener vi, at det at rejse tiltale ved Rigsretten er en helt og aldeles forføjlet måde at handle på. Det virkelige problem er jo ikke, om hr. Ninn-Hansen var skyldig i, at nogle tamilske ansøgere blev forsinket eller forhindret i at få opholdstilladelse. Det virkelige problem er jo, at udlændingeloven var ubrugelig, allerede fra den blev vedtaget i 1983; det er der ingen tvivl om. Og udlændingelovgivningen er stadig væk ubrugelig, men i

[Pia Kjærsgaard]

stedet for at behandle dét, behandler man en helt, helt anden sag. Det er dér, der skal sættes ind. Det vil vi godt være med til. Men beslutningen om at rejse tiltale mod hr. Ninn-Hansen siger vi klart og tydeligt nej til.

Det er helt naturligt, at man i sådan en sag stiller folketingsmedlemmerne frit. Jeg kunne godt tænke mig at spørge Socialdemokratiet og de tre andre regeringspartier: Er man bundet sammen af en musketåred på dette område? Føler slet ingen medlemmer, at man her måske burde stemme anderledes end det, partiet har lagt op til? Er det en sag, hvor der er gruppedisciplin i de fire partier og i regeringen? Eller vil man i første omgang stille medlemmerne frit, ligesom vi har gjort det i Fremskridtspartiet – heldigvis er vi alle blevet enige om at stemme nej – eller som Venstre og De Konservative, der har stillet deres medlemmer frit? SF har også gjort det.

Hvordan forholder det sig egentlig i det store Socialdemokrati? Hvordan forholder det sig internt i regeringspartierne? Er det en sag, man er 100 pct. enige om, eller har man nogle tanker om, at her burde man handle anderledes?

Bente Juncker (CD):

I den undersøgelsesrapport, som Folketinget har modtaget, udtrykker højesteretsdommer Hornslet sin klare kritik af tidligere justitsminister Ninn-Hansens beslutning om at stoppe familiesammenføring. Et klart lovbrud i strid med den udlændingelov, den forhenværende justitsminister var sat til at administrere.

I CD's gruppe mener vi, det er rigtigt, at der rejses rigsretssag mod tidligere justitsminister Ninn-Hansen, for hvis man lægger noget i ministeransvarlighedslovens regler om, at en minister har en strafsanktioneret forpligtelse til at varetage sine embedspligter, så må Folketinget også vise, at det håndhæver de regler, Folketinget er sat til at administrere. Her må det ikke glemmes, at der jo ikke er afsagt nogen fældende dom, blot fordi tiltale ved Rigsretten rejses, men at Folketinget overlader det til rettens dommere at bedømme, hvorvidt der foreligger strafbart forhold, og hvordan eventuelt begåede lovovertrædelser skal bedømmes og straffes.

CD mener derfor, som vi har fået oplyst under behandlingen i udvalget, at det er forsvarligt og rigtigt at begrænse tiltalen mod tidligere

justitsminister Ninn-Hansen til blot at vedrøre selve det ulovlige stop for familiesammenføring for de tamilske flygtninge.

Hele CD's folketingsgruppe kan på den baggrund stemme for beslutningsforslaget i dets nuværende form.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Tamilsagen har i hele den periode, den har stået på, kastet lange skygger ind over Folketingets virksomhed og har været stærkt belastende for vort parlamentariske demokrati. Det er derfor meget tilfredsstillende at kunne konstatere, at Folketingets behandling af denne sag indtil nu er foregået i en yderst saglig atmosfære.

I Folketingets Udvalg for Forretningsordenen har alle partier således bidraget til en korrekt behandling af sagen, en så korrekt behandling af sagen som overhovedet muligt. Resultatet er efter Det Radikale Venstres opfattelse en betænkning, som både i sine beskrivende afsnit og i sine konkluderende afsnit er særdeles fyldestgørende, klar og kontant. Det administrative personale og udvalgsformanden, som er Folketingets formand, har deres store andel heri.

I de konkluderende afsnit er der også en relativt høj grad af enighed. Den omstændighed, at et stort flertal med repræsentanter fra 7 af Folketingets 8 partier er enige om, at der bør rejses rigsretsanklage mod tidligere justitsminister Erik Ninn-Hansen, dokumenterer, at der ikke her – som påstået enkelte steder i dagspressen – er tale om en politisk forfølgelse.

Flertallet har ganske enkelt ikke ment at kunne komme uden om en rigsretsanklage, eftersom undersøgelsesretten klart påpeger, at den tidligere justitsminister administrerede i strid med lovgivningen. Hermed overtrædes ministeransvarlighedslovens § 5, stk. 1.

For flertallet er det en skærpende omstændighed, at lovovertrædelserne medførte retstab for enkeltpersoner, og at ministeren for at kunne fortsætte den ulovlige administration af udlændingeloven medvirkede til at sætte Ombudsmanden ud af spillet og gav Folketinget urigtige oplysninger.

Det Radikale Venstre anbefaler derfor, at beslutningsforslaget om rigsretsanklage vedtages.

[Billgrav-Nielsen]

Det fremgår af udvalgets betænkning – og i øvrigt til dels af denne debat – at der er en mindre grad af enighed om, hvorledes Folketinget bør forholde sig til tidligere statsminister Poul Schlüters og tidligere justitsminister H. P. Clausens roller i sagen, lige bortset fra at ingen ønsker rigsretsanklager her.

Det Radikale Venstre mener som flertallet, at det er nødvendigt at udtale sin misbilligelse, når der er tale om, at en minister giver Folketinget urigtige oplysninger, og det har både den tidligere statsminister og den tidligere justitsminister gjort. Det er en forudsætning for et retssamfund og for et parlamentarisk demokratis beståen, at ministre til fulde efterlever de krav, der påhviler dem, både i henseende til gældende lovgivning og i henseende til at give Folketinget både sande og fyldestgørende svar.

Det Radikale Venstre er i øvrigt af den opfattelse, at forløbet af denne sag viser, at der er behov for, at Folketinget, regeringen og administrationen fortsat overvejer, hvorledes en gentagelse kan forhindres.

Glønborg (KRF):

I den offentlige debat, der har været omkring tamilsagen, er der mange gange blevet henvist til, at vi jo har haft så mange andre sager herinde i Folketinget. Ambisag og gebyrsag er blevet nævnt, og der er blevet vist tilbage til den gamle arbejdsmarkedsfondsag. Nogle har så sagt: Når der nu ikke er rejst rigsretssag i de andre sager, hvorfor så netop i tamilsagen?

I Kristeligt Folkeparti har vi altid set en tydelig forskel. I modsætning til de andre sager er der i tamilsagen det alvorlige, at der er nogle ofre. Derfor behandler vi tamilsagen med en helt anden alvor.

Embedsmændenes rolle i sagen skal vi ikke diskutere her. Det er Folketingets opgave at tage sig af ministrenes ansvar.

Om forhenværende statsminister Poul Schlüter vil jeg gerne sige, at naturligvis har statsministeren principielt altid et ansvar for alt, hvad der foregår i regeringen, og for, hvad de enkelte ministre foretager sig. Når vi fra flertallets side i beretningen har brugt udtrykket, at det ikke kan konstateres, at den tidligere statsminister har tilsidesat sin tilsynsforpligtelse, skal dette udtryk tages for pålydende. Men

vi har konstateret, at forhenværende statsminister Poul Schlüter selv drog en konsekvens af det, der var oplyst i undersøgelsesretten, og den afgørelse vil vi gerne udtrykke vores respekt for.

Undersøgelsesretten har også nøje undersøgt kvaliteten og karakteren af de oplysninger, som hr. Poul Schlüter har givet til Folketinget i sin egenskab af statsminister. Vi må konstatere, at disse oplysninger ikke har været, som de skulle være. De har ikke opfyldt de krav, som vi må stille, og derfor er vi endt i at måtte udtrykke en alvorlig misbilligelse til forhenværende statsminister Schlüter.

Vedrørende forhenværende justitsminister H. P. Clausen vil jeg gerne sige, at midt i al debatten om de fejl, der er begået, må vi ikke glemme, at det var hr. H. P. Clausen, der, så snart han blev udnævnt til justitsminister, tog fat på at rydde op i sagen. Med hensyn til oplysningspligten over for Folketinget og udvalg, er det jo fremgået af undersøgelsesrettens undersøgelser, at hr. H. P. Clausen har dækket over det, der reelt er foregået. Vi er ikke i tvivl om, at det dybest set bunder i et ønske om at være loyal, men det er en loyalitet, som vi må sige er gået for vidt, og som vi derfor ikke har kunnet acceptere. Derfor må vi også udtale vor misbilligelse af den måde, som hr. H. P. Clausen har administreret sin oplysningspligt på.

Det skal naturligvis ikke forhindre os i at påskønne initiativet, og det skal heller ikke svække den respekt, vi vil vise for, at hr. H. P. Clausen tog konsekvensen og trådte tilbage fra det arbejde som formand for Folketinget, som han ellers på udmærket vis havde varetaget.

For forhenværende justitsminister Erik Ninn-Hansens vedkommende er det jo gennem undersøgelsesretten klart kommet for dagen, at hr. Ninn-Hansen har iværksat og fastholdt beslutningen om at unddrage et stort antal mennesker den ret til samvær med deres familie, som de havde ifølge dansk lov. Det er så alvorlig en sag, at Rigsretten må i brug og må bedømme denne sag.

Der er også kritik at rette imod hr. Ninn-Hansen for behandlingen af denne sag i forhold til Ombudsmanden, til Ombudsmandens undersøgelser, og også med hensyn til oplysningspligten over for Folketing og udvalg. Disse to sidste punkter er af alvorlig karakter, men vi har valgt i Udvalget for Forretningsordenen

[Glønborg]

at indstille, at disse to forhold ikke gøres til genstand for selvstændig tiltalerejsning, men betragtes som skærpende omstændigheder ved hovedforholdet.

Den politiske vurdering af disse sager, som Folketinget er i stand til at give igennem beretningen, er den alvorligste misbilligelse; så har vi udtrykt os politisk. Og så ligger der en beslutning om, at vi overlader den juridiske bedømmelse til Rigsretten.

Det at rejse rigsretssag imod en kollega er en svær beslutning, og her må den enkeltes samvittighed naturligvis have lov til at slå igenem. Jeg kan sige, at fru Inger Stilling Pedersen hele tiden har tilkendegivet, at hun ikke ønskede, at der skulle rejses nogen rigsretssag imod hr. Ninn-Hansen. Det har jeg ikke skrevet noget specielt om i betænkningen, idet jeg mener, at det ikke er skik og brug, når der er en enkelt i en gruppe, som har et afvigende synspunkt; men jeg føler det rigtigt at sige det her.

Så må jeg også oplyse, at fru Merethe Due Jensen, efter at jeg afleverede mit betækningsbidrag på Kristeligt Folkepartis vegne, har tilkendegivet en stadig stigende usikkerhed med hensyn til, hvad der var rigtigt, og fru Merethe Due Jensen har i dag meddelt mig, at heller ikke hun kunne stå bag en rigsretstiltale mod hr. Ninn-Hansen.

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg må indrømme, at jeg sidder og undrer mig lidt. Skammer Folketinget sig i dag, eller hvad er det, der er galt med de højtærede medlemmer? Skammer man sig over, at man behandler denne sag, eller hvad er det, der er galt?

Nu har man fra oppositionens side i ganske mange år koldt og kynisk misbrugt denne sag i medierne. Det er det, der medførte regeringens fald i januar måned. Jeg skal beklage, at det ikke skete ved et forudgående folketingsvalg, men hvad er det egentlig, der går af Tinget nu? Jeg synes ikke, det er en diskussion. Det er noget, man bare får igennem.

Man påtaler nu fra den sidste talers side, at de to andre personer, hr. Poul Schlüter og hr. H. P. Clausen, tog konsekvensen. Jamen det er da også sket for hr. Ninn-Hansens vedkommende. Jeg synes, det er en besynderlig debat, Folketinget fører i dag i så alvorlig en sag.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Vi forsøger at optræde med takt. Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets tekst og dets overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til fornyet behandling i udvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

*Meddelelser fra formanden:***Formanden:**

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af Folketinget Pia Kjærsgaard (FP), Kim Behnke (FP), Tom Behnke (FP), Ole Donner (FP) og Poul Nødgaard (FP) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om stop for etablering af barakbyer til flygtninge i danske kommuner og omprioritering af danske midler til indsats i nærområderne.

(Beslutningsforslag nr. B 102).

*Skriftlig fremsættelse af forslag:***Pia Kjærsgaard (FP):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om stop for etablering af barakbyer til flygtninge i danske kommuner og omprioritering af danske midler til indsats i nærområderne.

(Beslutningsforslag nr. B 102).

Jeg kan i øvrigt henvise til lovforslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager det.

*Meddelelser fra formanden:***Formanden:**

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg: